

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Сучасні технології
у промисловому виробництві**

М А Т Е Р І А Л И
НАУКОВО - ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ
ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(Суми, 14–17 квітня 2015 року)

ЧАСТИНА 2

Конференція присвячена Дню науки в Україні

Суми
Сумський державний університет
2015

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПРАЦІВНИКІВ НА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТРАВМАТИЗМУ В УКРАЇНІ

Мелащенко О. В., студентка; Денисенко А. Ф., доцент

Людина у процесі праці діє як біологічний організм і як особистість. Функції людини як організму у процесі праці вивчає фізіологія праці, а функціонування її як особистості — психологія праці.

Перехід України від адміністративно-командної до ринкової економіки висуває щодо фізіології і психології праці нові завдання, реалізація яких ґрунтується на таких фундаментальних положеннях як працездатність, дієздатність, втома, трудове напруження і оптимальний його рівень; закономірності динаміки психічних функцій працівника в різних видах професійної діяльності; вплив діяльності (або/і незайнятості) на формування та реалізацію особистісних властивостей людини.

Виробничі, або їх ще називають практичні, психічні стани (відчуття комфорту, психічна втома, психічна напруженість, відсутність мотивації, емоційний стрес, монотонія, тривожність, індіферентний стан) мають важливе значення в організації профілактики і попередженні виробничого травматизму, так як можуть як позитивно впливати на трудову діяльність, так і дезорганізувати її.

Оптимальний режим роботи здійснюється у комфортних умовах, коли добре працюють технічні пристрої. Обстановка є звичною, робочі дії відбуваються в певній послідовності. Проміжні і кінцеві цілі праці досягаються у разі невисоких психічних затрат.

З розвитком науково-технічного та соціально-економічного прогресу суттєво змінюються умови, засоби і зміст трудової діяльності, що виявляється у зменшенні навантажень на м'язи і водночас у збільшенні навантаження на нервову систему, зокрема на кору головного мозку працівника.

А як наслідок: зростають монотонність праці, нервово-емоційне напруження працівника, пов'язане як з сенсорною депривацією, так і перевантаженням великим обсягом роботи, статичні навантаження і гіподинамія.

Основними елементами умов праці на виробництві є мікроклімат виробничих приміщень, шум, вібрація, стан повітряного середовища, електромагнітні поля, іонізуючі випромінювання, освітлення тощо.

Вагомими причинами формування несприятливих умов праці в Україні залишаються недосконалі технології, використання застарілого обладнання, машин і механізмів та їх несправність, неефективність та невикористання засобів захисту працюючими, порушення правил охорони праці, режимів праці і відпочинку.

Соціально-психологічний клімат характеризується специфічною для спільної діяльності людей атмосферою психічного та емоційного стану

кожного працівника і залежить від загального стану оточуючих його людей. Він може бути як сприятливим, так і несприятливим, в залежності від впливу на творчу активність та ініціативу працівників.

Присутність інших може як стимулювати, так і утруднювати діяльність робітника.

Основним завданням фізіології і психології праці є гуманізація праці. Тобто профілактика перевтоми, професійних захворювань, запобігання виробничому травматизму та професійній деформації працівника, підвищення змістовності праці, створення умов для всебічного розвитку особистості.

Рівні виробничого травматизму і професійної захворюваності є основними показниками стану охорони праці в тій чи іншій сфері економічної діяльності, регіоні і в цілому в державі. Нинішній його стан в державі профспілки оцінюють як критичний.

За 9 місяців 2014 року робочими органами виконавчої дирекції Фонду зареєстровано нещасних випадків, які сталися через психофізіологічні причини – 23,5% (1241). Серед яких найпоширеніші: 1) обиста необережність потерпілого – 14,1% (747 травмованих осіб); 2) травмування (смерть) внаслідок протиправних дій інших осіб – 4,6% (241 травмована особа). Зокрема, у стані алкогольного сп'яніння, отримали травми 85 осіб (1,6% від загальної кількості травмованих по Україні), що на 33 особи менше у порівнянні з аналогічним періодом 2013 року.

Проблеми аварійності і травматизму на сучасних виробництвах неможливо неможливо вирішувати тільки інженерними методами, так як в основі аварійності і травматизму (до 60-90% випадків) часто лежать не інженерно-конструкторські дефекти, а організаційно-психологічні причини: низький рівень професійної підготовки з питань безпеки, недостатнє виховання, слабка установка фахівця на дотримання безпеки, допуск до небезпечних видів робіт осіб з підвищеним ризиком травматизму, перебування людей у стані стомлення або інших психічних станах, що знижують надійність і безпеку діяльності фахівця.

Тому, при вирішенні проблем травматизму в Україні, має місце системний підхід. З одного боку досягнення фізіології і психології праці є базою для розвитку техніки, технології, економіки й організації виробництва. Так, технічні науки використовують дані фізіології і психології праці під час проектування знарядь праці, створення засобів автоматизації та механізації трудових процесів, для обґрунтування параметрів виробничого середовища з метою створення сприятливих умов для життєдіяльності працюючої людини.

З іншого боку, керівництво повинно систематично аналізувати і регулювати соціально-психологічний клімат.

За оптимального соціально-психологічного клімату забезпечується максимальне втягнення працівників у діяльність, яке є умовою ефективності цієї діяльності.